STEDENBOUWKUNDIGE BEOORDELING PLANNEN MLA VAN APRIL 2021
Opsteller [redacted]

1. Bestaande situatie

Het complex van het Montessori Lyceum Amsterdam (MLA) beslaat het bouwblok aan de Pieter de Hoochstraat, Nicolaas Maesstraat, Hobbemakade en de Ruysdaelstraat in Amsterdam Zuid. Het complex bestaat uit vier bouwdelen, A, B, C en D.

Overzicht bouwblok Montessori Lyceum

Hiervan zijn B en D, gelegen aan de Nicolaas Maesstraat en de Hobbemakade een gemeentelijk monument. De bouwdelen A gelegen aan de Pieter de Hoochstraat en bouwdeel C gelegen aan de kruising Hobbemakade - Ruysdaelstraat zijn bouwwerken uit 1960 van het architectenbureau Taen en Nix. In het complex bevinden zich op de hoek Ruysdaelstraat – Pieter de Hoochstraat nog een aantal woningen.

Bouwdeel C, het huidige sportgebouw, is zodanig gepositioneerd dat het stedenbouwkundig slecht aansluit op bouwdeel D aan de Hobbemakade. Ook de aansluiting op de woningen aan de Ruysdaelstraat is afwezig wat duidelijk te zien is door de niet aantrekkelijke wachtgevel aan de Ruysdaelstraat.

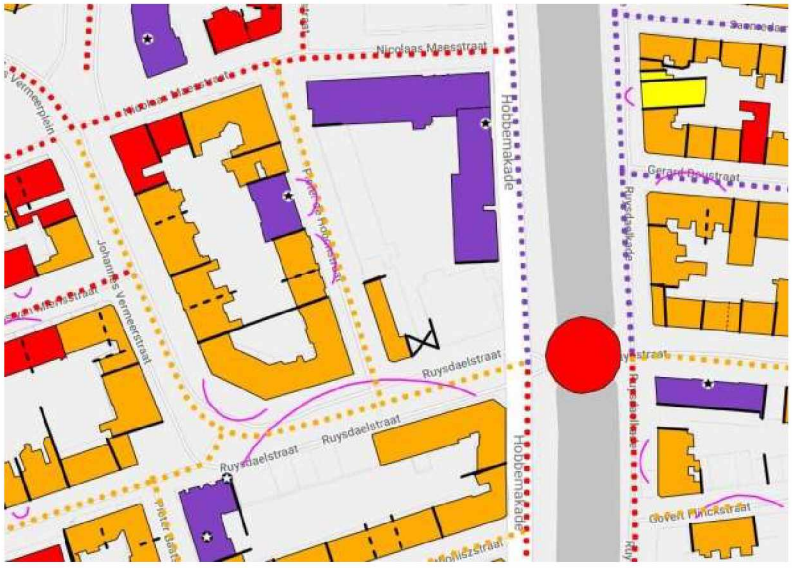

waarderingskaart

2. Opgave

Het complex heeft nooit volledig voldaan als Montessori onderwijsomgeving. De monumentale bouwdelen hebben een rigide structuur met alleen gangen en lokalen. Hierdoor ontbreken de voor het Montessorionderwijs belangrijke leerpleinen en dus een montessoriaanse leeromgeving. Het Montessorionderwijs gaat uit van een grote zelfstandigheid van de leerlingen waarbij er veel buiten het klaslokaal wordt gewerkt. Ook ontbreekt een aula waar de gehele school kan samenkomen. Bovendien zijn de bouwdelen A en C van een slechte kwaliteit en zouden toekomstig door nieuwbouw vervangen worden. Dit geeft het MLA de mogelijkheid om doormiddel van nieuwbouw de gewenste leeromgeving met open leerpleinen en een aula van voldoende omvang toe te voegen aan het complex. Bovendien ontstaat de kans een stedenbouwkundig situatie te repareren, die al lang niet voldoet aan haar belangrijke functie en ligging in de stad.

Om het gehele complex collectief te verbeteren wordt er naast de nieuwbouw ook gekeken naar de bestaande gebouwen. Gebouw B is recent verbouwd en aan gebouw D moeten er algemene verbeteringen aangebracht worden. Op plaatsen binnen het gebouw worden er op specifieke delen aparte ontwerpen gemaakt ter verbetering van het geheel.

Wat nu niet aanwezig is in de huidige situatie, maar wel benodigd is voor het stimuleren van de Montessoriaanse leeromgeving is een connectie die alle bouwdelen met elkaar verbindt. Met de nieuwbouw van A en C is dit de kans om dit te realiseren. Aan deze rondgang grenzen de belangrijkste ruimtes van de school. Vanuit de entree is direct de gehele school van binnenuit bereikbaar. De aula met kantine staat in open verbinding met de route. Ook loopt de route door het gehele A gebouw waarbij de groepsruimten en de werkpleinen bereikbaar zijn vanaf deze belangrijke route. Zelfs in de oudbouw loopt deze door, langs onder andere de lokalen en de nieuw te realiseren mediatheek in de kapel.

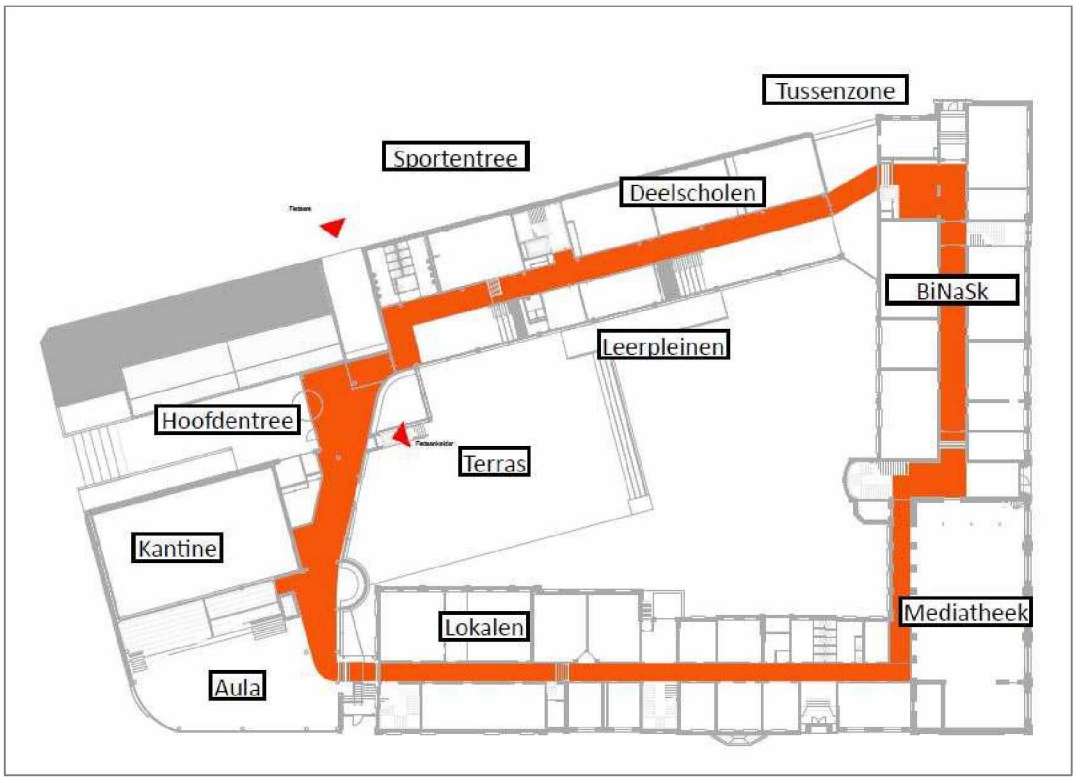

Principe van toekomstig mogelijke rondgang (let op: de plattengronden zijn niet meer actueel (hoofdentree en aansluitingen aan monumenten zijn gewijzigd) maar het principe geldt nog steeds)

3. Stedenbouwkundige beoordeling plannen

Situatie hoofdingang

De situatie rond de hoofdingang is in de actuele plannen van April 2021 ruimtelijk goed opgelost. De wachtgevel van het woongebouw die in het westen aansluit heeft een groen karakter met een beplant gevel. De bestaande situatie met de bergingen, fietsrekken en een soort achterkant wijkt nu een ruime opzet met uitnodigende trappartijen en een hellingbaan naar de hoofdingang. En slim geplaatste hekwerk sluit het schoolterrein buiten schooltijden af zonder de relatie met de openbare ruimte te verstoren. De gevels langs de ingangszone zijn of begroeid of zijn met raampartijen voorzien waardoor een uitnodigende atmosfeer creëert wordt.
De eenlagse gevels links en rechts van het entree vormen een verbinding tussen de nieuwbouw van de school en de woningsbouw in het bouwblok. Daarachter is op een slimme manier de traforuimte gesitueerd.

Door het ontwerp van de ruimtelijke situatie rond de hoofdingang winnen de westelijk aansluitende tuinen van de bewoners oppervlakte in hun tuin. De voormaals 2,4m diepe tuinen worden vergroot tot meer dan 5m diepte en de oppervlakte wordt rond het dubbele. Uit gesprekken met de buren wordt de nieuwe situatie als positief gezien.

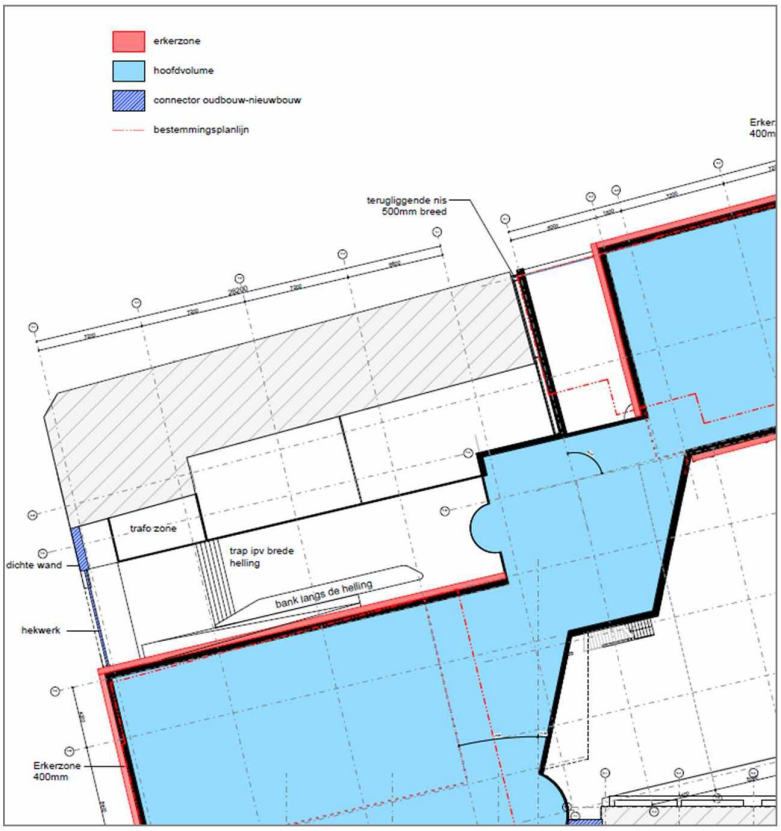

Plattengrond begane grond hoofdingang

Situatie hoofdingang

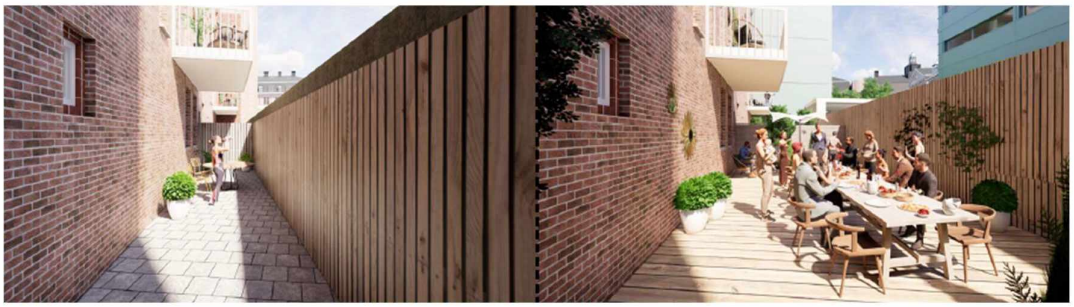

Bestaande situatie *nieuwe buitenruimte*

Stedenbouwkundig gezien verbetert de situatie aan de Ruysdaelstraat behoorlijk. Met een groene gevel "verdwijnt" de wachtgevel en ook het nieuwe bouwvolumen van bouwdeel C houd meer afstand en staat in een heel aantrekkelijke wijze op zijn plek. Door het terugspringen van het volumen vanaf de 1e verdieping wordt de situatie voor de aangrenzende bewoners ruimtelijk beter.

Situatie binnenhof

De inrichting van het binnenterrein wordt in twee delen opgesplitst. Aan de oostelijke kant wordt naar uitspraak van de architecten het binnenterrein groen ingericht met een gras ligweide. De bestaande situatie met een fiets gedomineerde binnenhof wijkt een groen ingerichte gebied met hoge ruimtelijke kwaliteit. De huidige versteende hof wordt getransformeerd tot een groene binnentuin met een grote half verdiepte fietskelder en een terras daarop. Hier worden bomen in bakken geplaatst die volgens een bomenkweker tot 6m hoogte kunnen bereiken en het groene karakter nog versterken.

Positief te beoordelen is het feit, dat de twee waardevolle bomen behouden blijven en op een andere locatie hun plek krijgen. Ook de autoparkeerplaatsen op het binnenterrein verdwijnen definitief uit het plan. Wel is het mogelijk voor auto's om het terrein te bereiken via de connector tussen gebouwdeel A & B.

Het opbergsysteem van de fietsen in de ondergrondse fietsenstalling is in de actuele plannen dubbel hoog uitgevoerd in plaats van enkel in eerdere plannen. De kelder wordt nu iets dieper maar neemt fors minder plek in van de binnenhof. Hierdoor zal er een zo groot mogelijke tuin ontstaan. Daarbij zal ook het terras groen worden ingericht. Als gevolg van deze verkleining is de nooduitgang vanuit de kelder richting de tuin komen te vervallen. In totaal ontstaat in het binnenterrein een plek met hoge verblijfskwaliteit.

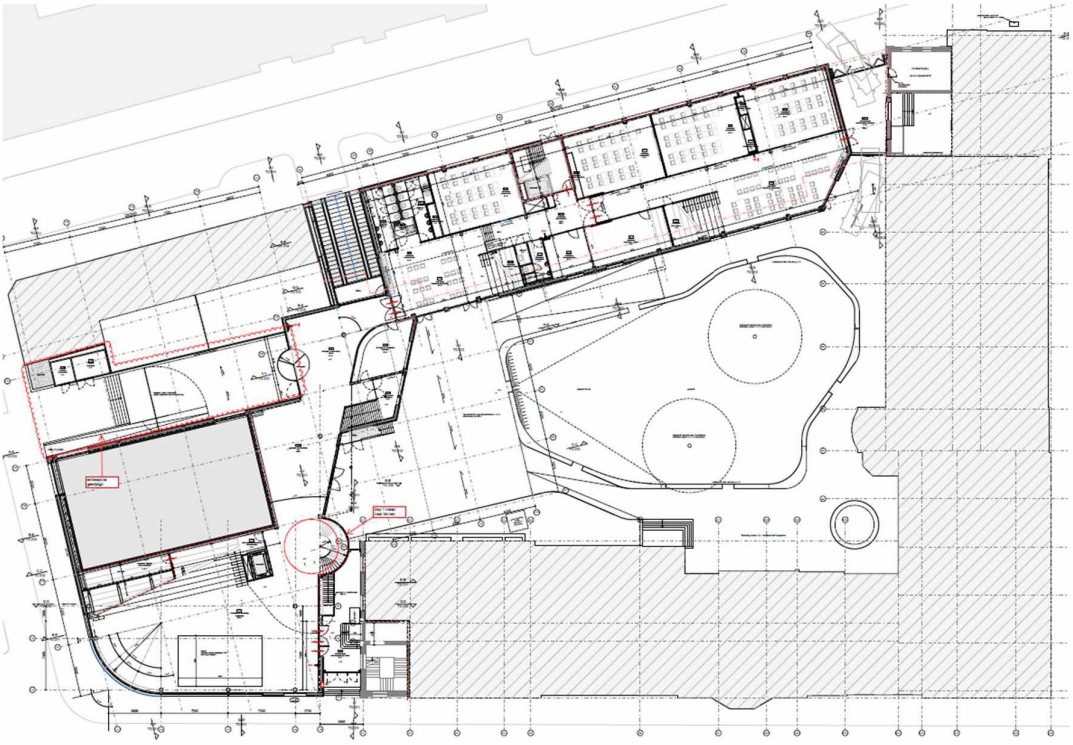

Plattengronden begane grond

Nieuwbouw gebouw C

De nieuwbouw gebouw C heeft in de actuele plannen gevel een open karakter. Het volumen maakt door zijn transparante uitstraling verbinding met de openbare ruimte Dit gebouw is namelijk stedenbouwkundig - gelet op de functie en ligging aan het kruispunt Hobbemakade-Ruysdaelstraat en de wenselijke 'communicatie' met de stad – een belangrijk schakelpunt aan het water.

Door het doortrekken van de rooilijn van het monument (bouwdeel D) naar bouwdeel C ontstaat een rustige rooilijn aan de Hobbemakade. Qua hoogte sluit het gebouw C ruimtelijk goed aan het gebouw D aan. Door het zogenoemde "repareren van de rooilijn" zoals het in de ruimtelijke onderbouwing staat wordt op deze prominente plek een bijzondere gebouw gezet met functies die door de deels glazen gevels een communicatie aangaan met de openbare ruimte. De ruimtelijke structuur is nu weer helder zonder verspringing en de hoek wordt weer op een logische manier nagelopen. De overschrijding van het bouwvlak in dit gedeelte van het bouwblok is ruimtelijk aanvaardbaar.

Aanzicht Hobbemakade

Aansluiting tussen gebouwdeel A en monument aan de Hobbemakade

Tussen de bouwdelen C en D komt een zo rank mogelijke glazen connector van de begane grond tot en met de tweede verdieping. Hierbinnen worden de verschillende niveaus van de nieuw en oudbouw integraal met elkaar verbonden. De ronde trap aan de binnenkant van het gebouw wordt in de actuele plannen iets in het nieuwbouw verplaatst waardoor de situatie tussen de gebouwen

ruimer wordt. Door het verbreden van de connector over de (bijna) gehele gevel van het monument ontstaat er ook een helder oplossing in deze overgangszone en geen achterkant situatie aan de binnenkant zoals in eerdere plannen.

Door het terugspringen van deze glazen verbindingselement aan de straatzijde en het transparante uiterlijk is nog duidelijk afleesbaar waar én gebouw eindigt en de andere begint. De stedenbouwkundige opzet blijft duidelijk zichtbaar en ruimtelijk is deze situatie goed opgelost en vormgegeven.

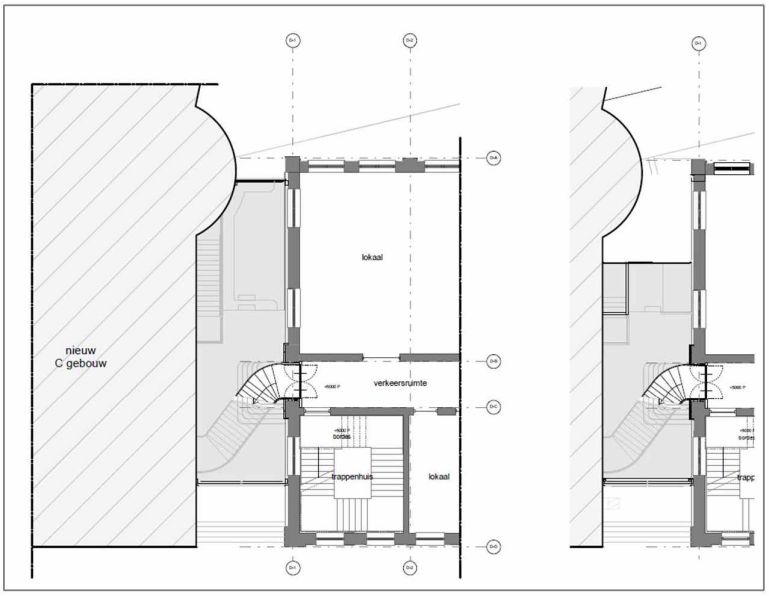

Connector tussen C en D met links de breder aansluiting en een zitgelegenheid aan de ronde trap en rechts de smalle met buitenruimte zonder functie aan de ronde trap

Situatie binnen in connector C-D

Gesloten gevel op begane grond aan de Ruysdaelstraat

Conclusie nieuwbouw C

Alles bij elkaar genomen is het volumen qua hoogte en aansluiting op blokniveau en in zijn stedenbouwkundige omgeving goed ingepast en ruimtelijk aanvaardbaar. Enige advies vanuit stedenbouw zou zijn, dat de architecten nog een keer over kunnen nadenken hoe de hoogteverschil tussen straatniveau en begane grond van nieuwbouw C langs de Ruysdaelstraat opgelost zou kunnen worden. In eerdere plannen was die hoogteverschil door het plaatsen van een gevelbank niet als een barrière ervaren. Meer nog – een soort communicatie-zone voor het gebouw kon van leerlingen en bewoners/bezoekers gebruikt worden. In de actuele plannen loopt men hier toch langs een gesloten en afwijzend wand langs en bestaat geen communicatie tussen gebouw en openbare ruimte.

Nieuwbouw gebouw A

De nieuwbouw A komt aan de Pieter de Hoochstraat te staan tussen het bestaande gebouwen B en de woningbouw, die niet tot de school hoort. De opgave is dus aan de ene kant aansluiting aan een monument, aan de andere kant aansluiting aan een woongebouw dat niet tot de project hoort.

Straataanzicht aan de Pieter de Hoochstraat met van links naar rechts het monument, de nieuwbouw A en de woningbouw

In de actuele plannen is te zien, dat het nieuwbouw A de gootlijn van de bestaande woningbouw oppakt en daardoor een heldere lijn op dak niveau ontstaat. Het volumen dat door de behoefte van een grote verdiepingshoogte voor de sportzalen die hier zitten boven de gootlijn ontstaat is door een schuine dakvlak iets terug gezet en is daardoor op straatniveau niet meer te zien. Het voormaals qua volumen te forse aanzicht op straatniveau is nu verdwenen en de nieuwbouw voegt zich qua hoogte en geleding goed in zijn omgeving in. Door een klein maar zichtbaar verticaal voeg/naad wordt de nieuwbouw van de bestaande woningbouw voldoende afgezet.

Aanzicht aan de Pieter de Hoochstraat met doorlopende gootlijn

De ingang naar de fietsenkelder aan de Pieter de Hoochstraat is in de nieuwe plannen duidelijk lager geworden en verhoud zich qua maat nu veel beter tot de gebouwen in zijn omgeving dus vormt geen vreemd element meer aan de gevel van de nieuwbouw.

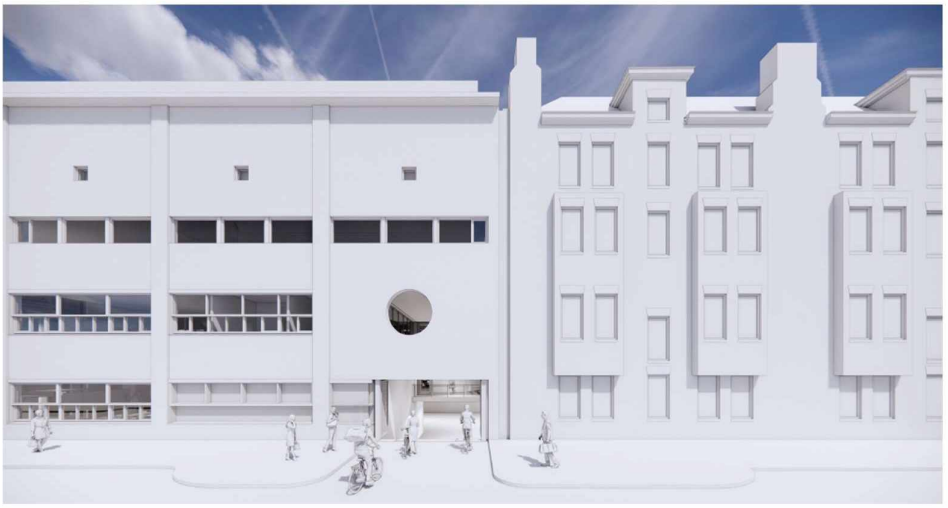

Eenlaagse ingang voor de ondergrondse fietsenkelder

De aansluiting van gebouw A aan gebouw B is in de toekomstige situatie duidelijk beter opgelost dan in de bestaande situatie. Het ontwerpelement van een glazen, terughoudende verbinding tussen twee gebouwen wordt ook hier toegepast. In deze situatie blijft de verbinding duidelijk lager dan het nu is en daardoor worden de gevels van het gebouw B (monument) weer vrijgespeeld. Hier zijn van de architecten ook twee varianten ontwikkelt waarbij vanuit stedenbouwkundige opzet de

voorkeur duidelijk bij variant 2 – haaks op het gebouw ligt. Hierdoor wordt het monument nog duidelijker vrij gespeelt en de verschil tussen nieuwbouw en bestaande gebouw wordt nog duidelijker afleesbaar.